

مبنا و معنای برنامه درسی پنهان

نگاهی نو به انواع برنامه‌های درسی

تألیف

دکتر رحمت‌اله مرزوقی

عضو هیأت علمی دانشگاه شیراز

فهمیه کشاورزی - نصراله نوروزی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه	: مرزوقی، رحمت‌الله، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: مبنا و معنای برنامه درسی پنهان: نگاهی نو به انواع برنامه‌های درسی / تألیف رحمت‌اله مرزوقی، فهیمه کشاورزی، نصراله نوروزی.
مشخصات نشر	: تهران : آوای نور، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۲۲۷-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: Education -- Curricula برنامه‌های درسی
موضوع	: Lesson planning برنامه‌ریزی درسی
شناسه افزوده	: کشاورزی، فهیمه، ۱۳۶۴ -
شناسه افزوده	: نوروزی، نصراله، ۱۳۵۶ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵۱۵۷۰LB / م۴م۲
ده، دهه، دوره	: ۰۰۱۳۷۵

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

مبنا و معنای برنامه درسی پنهان نگاهی نو به انواع برنامه‌های درسی

تألیف: دکتر رحمت‌اله مرزوقی - فهیمه کشاورزی - نصراله نوروزی

ناشر: انتشارات آوای نور

چاپ: اول ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۲۲۷-۳

قیمت ۱۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

پیشگفتار	۷
فصل اول: گونه‌شناسی انواع برنامه‌های درسی	۹
فصل دوم: معنا و حدود فلسفه برنامه درسی پنهان	۲۳
- فلسفه برنامه‌درسی پنهان	۲۴
- مطالعات برنامه‌درسی پنهان در ایران	۳۳
فصل سوم: نظریه‌ها، رویکردها و روند تحقیقات در حوزه برنامه درسی پنهان ..	۳۷
- رویکرد ماهیت - نگر	۴۱
- رویکرد کارکرد - نگر	۴۵
- رویکرد ابعاد - نگر	۵۵
- رویکرد عامل - نگر	۵۹
- رویکرد پیامد - نگر	۶۷
- رویکرد سطوح - نگر	۶۹
فصل چهارم: تعریف و انواع برنامه درسی پنهان	۷۳
- نظریه‌های برنامه‌درسی پنهان	۷۳
- انواع برنامه‌درسی پنهان	۸۵
فصل پنجم: انواع برنامه‌های درسی مدارس	۹۱
فصل ششم: تعریف و انواع برنامه درسی نال	۱۱۱
فصل هفتم: برنامه درسی پنهان در آموزش عالی	۱۱۹
- ابعاد برنامه‌درسی پنهان در آموزش عالی	۱۲۰
- عوامل مؤثر بر شکل‌گیری برنامه‌درسی پنهان	۱۳۱
- عوامل مؤثر بر شکل‌گیری برنامه‌درسی پنهان در آموزش عالی ایران	۱۳۴
فصل هشتم: ارزیابی روند تحقیقات برنامه درسی پنهان در ایران	۱۵۳

۱۵۴.....	کتب -
۱۶۱.....	مقالات -
۱۶۸.....	پایان نامه ها -
۱۸۷.....	منابع
۱۸۷.....	الف- منابع فارسی
۱۹۸.....	ب- منابع انگلیسی

پیشگفتار

مفهوم برنامه‌درسی پنهان از جمله مقولات بسیار مهم، پیچیده و پربعدی است که به نحو گسترده‌ای مورد توجه و اقبال صاحب‌نظران و محققان رشته مطالعات برنامه‌درسی قرار گرفته است و پیرامون آن دیدگاه‌ها و مواضع گوناگونی مطرح شده است. تنوع دیدگاه‌های مطرح شده درباره این موضوع به حدی است که حتی برخی از صاحب‌نظران را وادار به طبقه‌بندی این دیدگاه‌ها نموده است. لذا کتاب حاضر به دنبال آن است تا نخست تبیین و تعریف دقیقی از مفهوم برنامه‌درسی پنهان براساس بنیادها و بنیان‌های فلسفی و نظری آن ارائه کند، و دوم دسته‌بندی جامعی از رویکردها و مواضع مرتبط با آن را مطرح نماید، و مآلاً روند توسعه و تحقیقات این مفهوم در رشته مطالعات برنامه‌درسی را در محافل علمی داخلی نیز بررسی نماید. نکته بسیار مهم و اساسی دیگر در این باره، وجود خلط معنایی مفهوم برنامه‌درسی پنهان با سایر انواع برنامه‌های درسی به‌ویژه برنامه‌درسی ضمنی است که ضرورت نگاشت چنین اثری را مضاعف می‌سازد. به‌علاوه، بررسی انواع گسترده برنامه‌های درسی و طبقه‌بندی بدیع آنها از نوآوری‌های علمی این کتاب است که رهیافت و رویکردهای جدیدی را برای آموزش و پژوهش به صاحب‌نظران، محققان، مدرسان، علاقه‌مندان و دانشجویان رشته‌های مطالعات برنامه‌درسی، علوم تربیتی و انسانی عرضه می‌نماید. همچنین در خاتمه از جناب آقای نصراله نوروزی و سرکار خانم فهیمه کشاورزی که به‌ترتیب گردآوری اطلاعات و تنظیم اولیه فصول سوم و هفتم، و فصل هشتم را بر عهده داشتند، کمال تشکر را به عمل می‌آورم. در پایان نیز مزید توفیقات خوانندگان این کتاب را از خداوند متعال خواستاریم، و منتظر رهنمودهای آنان در تکمیل مباحث این اثر در چاپ‌های بعدی هستیم.

با احترام و سپاس

دکتر رحمت‌اله مرزوقی

(۱۳۹۵)

rmarzoghi@rose.shirazu.ac.ir

